

2022-2023 III etap Olimpiady znajomości Afryki – test wielokrotnego wyboru

Skróty autorów – podstawa odpowiedzi: ZK – Zygmunt Komorowski; SP – Stanisław Piłaszewicz; JR – Jarosław Różański; AG – plik geografia w PDF

1. [ZK] Kasty ludności osiadłej w regionie sawanny obejmują grupy: **a) ludzi wolnych, nie pracujących odpłatnie, b) ludzi wolnych, lecz sprzedających swoje usługi i c) potomków niewolników.**
2. [ZK] Do Brazylii – jako niewolników – trafiało wielu: **a) Joruba b) Ewe c) Bantu z Angolii i Konga.**
3. Madagaskar leżący na Oceanie Indyjskim jest – pod względem wielkości wysp na świecie – na miejscu: **a) trzecim; b) czwartym; c) szóstym.**
4. Płk André Kolingba był prezydentem: **a) Republiki Gwinei (Konakry); b) Togo; c) Republiki Środkowoafrykańskiej.**
5. Konkombowie często mitologizują ziemię, czyniąc z niej bóstwo ziemi zwane: **a) Kiting; b) Ituri; c) Lotuko.**
6. „Makia” to: **a) dominująca formacja roślinna na północy Afryki; b) zielone zarośla kolczastych krzewów; c) obrzędy przejścia u Jorubów z Nigerii.**
7. W środkowej części Sahelu leży okresowe jezioro Czad o zmiennej powierzchni – w porze deszczowej ma ono aż do: **a) ok. 26 tys. km²; b) ok. 38 tys. km²; c) ok. 51 tys. km².**
8. Złamanie zakazów tabuicznych według tradycyjnych wierzeń przynosi nieszczęście. I tak u Banda z Republiki Środkowoafrykańskiej ciężkie przewinienie rodzinne (np. kazirodztwo) mogło spowodować: **a) ślepotę; b) trąd; c) bezpłodność.**
9. Wołanie o pomoc dla Sahelu św. Jana Pawła II wybrzmiało najmocniej w: **a) Chartumie; b) Ndżamenie; c) Wagadugu.**
10. „Adaks” i „oryks” to: **a) antylopy; b) duchy w świecie nadnaturalnym Tuaregów; c) gatunki akacji ze strefy Sahelu.**
11. „Transhumacja” to: **a) przewijanie ciał w obrzędach pogrzebowych na Madagaskarze; b) duchy pochodzenia ludzkiego w wierzeniach Jorubów; c) półkoczownictwo.**
12. „Nagana” to: **a) zrobiona z ogona byka oznaka władzy rodowej u Dinka; b) „uzdrowiciel” w wielu językach Bantu; c) choroba zwierząt wywoływana przez muchy tse-tse.**
13. Po raz drugi Jan Paweł II przybył do Kenii 16 sierpnia 1985 r., by: **a) oficjalnie rozpocząć Konferencję Episkopatu Afryki i Madagaskaru; b) uroczyście zamknąć 43. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny; c) służyć pojednaniu wspierając Narodową Konferencję Pokojową.**
14. Philibert Tsiranana został pierwszym prezydentem niepodległej: **a) Republiki Beninu; b) Republiki Malgaskiej; c) Republiki Konga (Brazzaville).**
15. Początek obecności Kościoła katolickiego na wyspie Mauritius przypada na 1722 r. i związany jest z działalnością: **a) lazarystów (misjonarzy św. Wincentego à Paulo); b) misjonarzy Ducha Świętego; c) dominikanów.**
16. Trzecią częścią obrzędów pośmiertnych u Gidarów (północy Kamerun) jest *ustaha*, czyli: **a) pierwsza uczta rytualna (picie piwa); b) podział majątku po zmarłym; c) instalacja zmarłego jako przodka.**

17. [JR] W górach północnokameruńskich ofiarę przodkom składa się najczęściej: **a) przy ołtarzach domowych**; b) na najwyższych szczytach górskich; c) u źródeł strumieni.
18. [AG] Ludność wiejska w Nigrze stanowi: a) 43%; b) 57%; c) **81%**.
19. [JR] Unia na rzecz Postępu Narodowego (UPRONA) to partia polityczna z terenu: a) Ghany; b) Beninu; c) **Burundi**.
20. Francisco Macías Nguema z partii Ruch Wyzwolenia Narodowego Gwinei Równikowej zasłynął: a) z budowy sieci elektrowni; **b) z krwawej dyktatury (zginęło 80–100 tys. osób)**; c) ze stworzenia gwinejskiego autentyzmu kulturowego (tzw. *monalige*).
21. W 1902 r. apostołstwo wśród Kikuju w Kenii rozpoczęli: a) ojcowie biali; **b) misjonarze Matki Bożej Pocieszenia (Consolata)**; c) misjonarze Ducha Świętego.
22. [AG] Bamako – stolica Mali – jest jednym z największych miast Sahelu i liczy (mieszkańców): a) 1,5 mln; **b) 2,5 mln**; c) ok. 4 mln.
23. Wyspa Rodrigues – odwiedzona przez św. Jana Pawła II – należy do: a) Wysp Zielonego Przylądka; b) Wysp Świętego Tomasza i Książęcej; c) **Mauritiusa**.
24. Najbardziej rozbudowane studium o sakralności ziemi oraz obrzędach agrarnych w Afryce w języku polskim przedstawił: a) Jarosław Różański OMI; b) Stanisław Piłaszewicz; c) **Henryk Zimoń SVD**.
25. Léon M'ba był pierwszym premierem, a następnie prezydentem: a) Mali; b) Burkina Faso; c) **Gabonu**.
26. [AG] Jedyne państwa(-o), które nie były koloniami (protektoratami) państw europejskich, to: **a) Liberia**; b) Lesotho; c) Eswatini (Suazi).
27. [AG] Liczba niepodległych w Afryce wynosi obecnie: a) 53 **b) 55**; c) 56.
28. [AG] Na największej wyspie Afryki, Madagaskarze, żyją: **a) Austronezyjczycy**; b) potomkowie Khoisan i Bantu; c) potomkowie rodzimej ludności Valhalla i Bantu.
29. [AG] Tzw. Pas Miedzionośny jest okręgiem wydobywczym leżącym: a) w Nigerii; b) na terenie RPA; c) **na pograniczu Demokratycznej Republiki Konga i Zambii**.
30. [AG] Z produkcji kawy słynie: a) Kamerun; **b) Etiopia**; c) RPA.
31. Kabinda słynie obecnie: **a) z wydobycia ropy naftowej**; b) rybołówstwa; c) z produkcji oleju palmowego.
32. Bł. Jean Bernard Rousseau (brat Scubilion) ze Zgromadzenia Braci Szkolnych wsławił się pracą wśród niewolników: a) na wyspie Gorée; b) w Dahomeju (Beninie); c) **na wyspie Reunion**.
33. [JR] Trzon mieszkańców Angoli tworzą grupy etniczne Bantu: **a) Owimbundu i Bambundu**; **b) Bakongo i Waluczazi**; c) **Wanjaneka i Owambo**.
34. Agostinho Neto był założycielem: **a) Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli (MPLA)**; b) Narodowego Związku na rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli (UNITA); c) Narodowego Frontu Wyzwolenia Angoli (FNLA).
35. Fidel Castro – i wojska kubańskie – wspierały militarnie: **a) Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli**; b) Partię Ludowej Rewolucji z Beninu; c) Ludowy Ruch Rewolucyjny Mobutu Sese Seko.
36. [JR] Do ludów woltańskich zaliczają się: **a) Mossi**; **b) Bobo**; c) **Gurma**.

37. Pierwszą misję katolicką na terenie Burkina Faso – w Koupela – założyli: a) Misjonarze Ducha Świętego; **b) ojcowie biali**; c) członkowie Stowarzyszenia Misji Afrykańskich.
38. [SP] Na Zanzibarze dominuje szkoła prawna islamu rodem z Omanu. Jest to szkoła: a) hanaficka; **b) ibadycka (ibadytycka, odmiana charydżyckiej)**; c) szafi'icka.
39. U południowoafrykańskich ludów Nguni (Zulusi, Suazi itd.) Bóg może przyjąć imię *U nkhulu nkhulu*, tj.: a) Boga Najwyższego; b) Źródło Życia” c) **Pierwszego Przodka**.
40. Mandara i Kotoko były prowincjami: a) państw Hausa; **b) Kanem-Bornu**; c) Bagirmi.
41. [JR] Rabah, były łowca niewolników z Sudanu, zasłynął z powodu: **a) utworzenia państwa na terenie Czadu**; b) rzezi ludności Azande; c) wynalezienia obozów warownych *zeriba*.
42. François Tombalbaye był pierwszym prezydentem: a) Konga (Brazzaville); b) Beninu; **c) Czadu**.
43. Gen. Félix Malloum Ngakoutou był prezydentem: a) Gwinei (Konakry); b) Burundi; **c) Czadu**.
44. Pierwszym krajem afrykańskim odwiedzionym przez św. Jana Pawła II był(a): **a) Zair (Demokratyczna Republika Konga)**; b) Kenia; c) Tanzania.
45. Państwo Baluba było założone w XIV w. na terenie: a) północnej Ghany; **b) Katangi (DRK)**; c) Zimbabwe.
46. Najlicniejszą grupę etniczną w Gabonie stanowią: **a) Fangowie**; b) Baka (Pigmeje); c) Bakongo.
47. Wyspa Bioko (do 1973 r. Fernando Po) jest częścią: a) Kamerunu; **b) Gwinei Równikowej**; c) Nigerii.
48. Celem drugiej pielgrzymki św. Jana Pawła II do Kamerunu było: **a) przekazanie Kościołowi w Afryce posynodalnej adhortacji *Ecclesia in Africa***; b) apel o solidarność kontynentalną w ramach struktur ogólnopństwowych i ogólnokościelnych; c) pojednanie między muzułmańską północą kraju a chrześcijańsko-tradycyjnym południem.
49. Bł. Jakub (Jacques) Laval, lekarz i zarazem kapłan ze Zgromadzenia Misjonarzy Ducha Świętego, wsławił się pracą wśród niewolników: a) w Beninie; b) na wyspie Gorée; **c) na Mauritiusie**.
50. Sułtanaty Bangassou, Faffoi i Zemio znajdują się na terenie: a) północnego Kamerunu; b) Republiki Sudanu; **c) Republiki Środkowoafrykańskiej**.
51. W latach 1651–1661 część terenów obecnej Gambii (m.in. Wyspa Jamesa i Wyspa Maryi Panny) była kolonią: a) Niderlandów; b) królestwa Danii; **c) Księstwa Kurlandii**.
52. Usumbura (Bużumbura) stała się stolicą kraju, gdyż: a) była siedzibą rodową króla Myezi Kisabo; **b) niemieckim fortem**; c) ośrodkiem wydobywania diamentów.
53. Afrykański Narodowy Związek Kenii (*Kenya African National Union* – KANU) grupował początkowo przede wszystkim: a) robotników kopalnianych; **b) ludy Kikuju i Luo**; c) kolonistów i zwolenników integracji z Wielką Brytanią.
54. Jezusowi Chrystusowi nowy tytuł mesjanistyczny: „Przodek *par excellence*” czy też „Proto-Przodek” nadawali tacy teologowie afrykańscy jak: **a) Bénézet Bujo**; **b) Efoé Julien Pénoukou**; **c) Charles Nyamiti**.

55. [JR] Podczas pielgrzymek do Afryki św. Jan Paweł II po raz pierwszy spotkał się z przywódcami muzułmańskimi w: a) Jaunde; b) Konakry; **c) Nairobi.**
56. W XVII w. Francuzi założyli na południu Madagaskaru kolonię, w której powstała także pierwsza misja lazarystów. Było nią: **a) Fort Dauphin;** b) Tamatave c) Majunga.
57. W Republice Mauritiusu większość ludności stanowią: a) Kreole; **b) Hindusi;** c) Betsimisaraka.
58. Mauritius otrzymał swoją nazwę w 1638 r. i został skolonizowany przez: a) Francuzów; **b) Holendrów;** c) Brytyjczyków.
59. Pierwszym Portugalczykiem, który dotarł do wybrzeży Mozambiku (1498) był: **a) Vasco da Gama;** b) Bartolomeu Dias; c) Diogo Cão.
60. Od XVIII w. pierwszym źródłem dochodów na Reunion są: a) małe porty rybackie; **b) plantacje trzciny cukrowej;** c) plantacje sisalu.
61. U Kapsiki z gór Mandara w Nigerii i w Kamerunie kowale: a) wywodzą się spośród niewolników; b) pełnią funkcje kapłanów poszczególnych masywów górskich; **c) odgrywają ważną rolę w obrzędach pogrzebowych.**
62. [SP] Fulańsko-tukulerski okres islamizacji zapisał się w historii Afryki powstaniem państw muzułmańskich o silnej władzy monarchy i władzy teokratycznej. Z tego rdzenia wywodzi się: **a) konfederacja Alfya Ba w Futa Dżalonie (Gwinea); b) państwo Abd al-Kadara Torodo w Futa Toro (Senegal); c) państwo Dina stworzone w 1810 r. przez Seku Amadu Sise w wewnętrznej delcie Nigru.**
63. Zdaniem Stanisława Piłszewicza konserwatyzm religijny Mossich z Burkina Faso zanika i przyjmują islam w sytuacji, kiedy: a) życie ich rodziny jest zagrożone; **b) są zmuszeni adaptować się do nowych warunków gospodarczych i technicznych;** c) posiadają naukę czytania i pisanie.
64. „Islam w Afryce ma tyle kolorów co jej woda. Przyjmuje barwy ziemi i skał, przez które się przedziera”. Autorem tych słów jest: a) Cheikh Anta Diop; **b) Amadou Hampate Ba;** c) Samorio Ture.
65. [JR] Według Henryka Zimonia obrzędy agrarne odnoszą się do uprawy, która stanowi podstawę gospodarki rolnej danej grupy etnicznej i dotyczą: **a) zasiewów; b) wzrostu i dojrzewania plonów; c) żniw.**
66. Według Zygmunta Komorowskiego zachodni odłam Azande nosi nazwę, od dominującego tam rodu: **a) Abandża (Bandża);** b) Awungara (Awungura, Wungura); c) Bakunda.
67. Duchy opiekuńcze pochodzenia zwierzęcego *mag*, takie jak *Mag-Li* (duch węża), *Mag-Bed* (ducha małpy) *Mag-Bisi* (ducha psa) czy *Mag-Bur Bisi* (ducha warana-psa) spotkać można u: a) Kikuju z Kenii; b) Khoisan z południowej Afryki; **c) Ngambay z Czadu.**
68. U Dinka wodzowie rodów: **a) są z reguły przywódcami stad bydła (*ban wut* lub *wut ghok*); b) czuwają nad kultem przodków;** c) mają prawo do związków endogamicznych.
69. Z pewnością w badaniach afrykańskiej koncepcji Boga wyróżnić można przymiot: **a) transcendentę; b) immanencję;** c) litość wobec człowieka.
70. Bractwo Murydów wyłoniło się ze starej muzułmańskiej konfraterni Kadirija. Jego twórcą jest: a) **Amadu Bamba;** b) Ndiadian Ndiaja; c) Bobo Dioulasso.